ORGANIZACJA PRZYSPOSOBIENIA ROLNICZEGO

CZASOPISMO
POŚWIĘCONE METODYCE PRZYSPOSOBIENIA ROLNICZEGO
WYDAWANE Z ZASIŁKU MINISTERSTWA ROLNICTWA

POD REDAKCJĄ

Inż. STEFANA WYRZYKOWSKIEGO

ROK I.

1931

WYDAWCA: MUZEUM PRZEMYSŁU I ROLNICTWA W WARSZAWIE
KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 66.

Spis artykułów

zamieszczonych w

„Organizacji Przysposobienia Rolniczego“

w roku 1931.

METODYKA.

ORGANIZACJA.

PRZYSPOSOBIENIE ROLNICZE ZAGRANICĄ.

OŚWIATA ROLNICZA.

OKOLICZNOŚCIOWE.

RÓŻNE.

DZIAŁ INSTRUKCYJNY.

KSIĄŻKI I PISMA.

BIBLJOGRAFJA.

KRONIKA.

Na rok 1932!

Zniżka cen.

Zeszyty-dzienniczki:

Uprawa
Wychów prosiąt
" kur
" królików

Zeszyty inspekcyjne:

Uprawa
Wychów prosiąt
" kur
" królików

po **10 groszy**

Bibljoteczka PR:

Uprawa Ziemniaków	nap	*Prof. J. Mikułowski-Pomorski* wyd. II przejrzane i uzupełnione
Uprawa Kukurydzy	"	*Sew. Saryusz-Zaleski*
Wychów Kur	"	*Inż. J. Turowa*
Wychów Prosiąt	"	*Inż. W. Żebrowska*
Uprawa Buraka pastewnego . .	"	*Inż. K. Turkowski*
Wychów Królików	"	*Ir. Zabłocka*
Ogródki Kwiatowe	"	*M. Karczewska*
Ogródki Warzywne	"	*Cez. Wyrzykowski*

po **30 groszy**

Ceny te dotyczą tylko zamówień zbiorowych dla zespołów PR. Do rachunku doliczamy rzeczywiste koszty przesyłki (znaczki, papier, szpagat, skrzynia i t.p.). — Od broszur — przy zamówieniu większej ilości (powyżej 10 egz.) — udzielamy 10% rabatu. — — — Zamawiać najlepiej przez Wojewódzkie Komisje Przysposobienia Rolniczego — zamówienia nadesłane inną drogą, załatwiamy tylko po otrzymaniu należności.

Dział Wydawnictw PR - Warszawa, Krak. Przedmieście 66

Konto P K O Nr. 25 265.

ROK I. WARSZAWA, DNIA 11 STYCZNIA 1931 R. Nr. 1-2

ORGANIZACJA PRZYSPOSOBIENIA ROLNICZEGO

CZASOPISMO POŚWIĘCONE METODYCE PRZYSPOSOBIENIA ROLNICZEGO
WYDAWANE Z ZASIŁKU MINISTERSTWA ROLNICTWA

Pod Redakcją: INŻ. STEFANA WYRZYKOWSKIEGO

TREŚĆ:

„Trzeba naprzód iść . . . i świecić!"

Od Redakcji.

Zdawna oczekiwany organ metodyczny Przysposobienia Rolniczego idzie dziś do tych Wszystkich, którzy stanęli w pierwszym szeregu do wdzięcznej i niezaprzeczenie doniosłej w skutkach pracy nad podniesieniem kultury i dobrobytu wsi polskiej.

„Organizacja Przysposobienia Rolniczego" ma być:

źródłem metodycznych wskazówek w zakresie fachowych, oświatowych i wychowawczych zagadnień przysposobienia rolniczego,

nowych myśli źródłem obfitem,

mównicą naszą, gdzie w sposób poważny, rzeczowy, daleki od jakichkolwiek osobistych wycieczek, złośliwej ironji i złej woli, rozważać będziemy dotychczasowy dorobek i metody dzisiaj w P. R. stosowane,

czynnikiem pogłębiającym pracę opartą o trwałe podwaliny dobrego przygotowania i zrozumienia istoty P. R.,

ogniskiem skupiającem wszystkich ludzi dobrej woli, którzy dla pięknej idei Przysposobienia Rolniczego zgodnie współpracować pragną,

praktyczną szkołą pracy kierowniczej dla nas wszystkich.

Metoda P. R. jest pozytywną — pozytywną metodą chcemy posługiwać się i w czasopiśmie naszem, wierzymy bowiem, że o wiele więcej zdziałać można przez wskazywanie sposobów i dróg do dobrego, niźli przez stałe utyskiwanie i przypominanie błędów popełnionych.

Nie walka, w której końcowym rezultacie zwycięzca i zwyciężony zawsze być musi, jeno zgodne współdziałanie, niezbędne zwłaszcza w gronie kierowniczem, w tym sztabie P. R., gdzie zwycięzcą i wspólnym sztandarem — idea Przysposobienia Rolniczego.

Szukać będziemy nie tego, co nas dzieli i w gromadkę naszą rozdźwięk wprowadza, jeno tych nici wspólnych i tych myśli dobrych, co ku doskonaleniu akcji P. R. przyczyniać się będą. Włożymy w tę pracę co każdy najlepszego ze siebie dać może!

Dziś, w imię tych podstawowych założeń, zwracamy się z apelem i prośbą do tych, komu sprawa P. R. obojętną nie jest, o współpracę i życzliwe uwagi, które do

rozwoju i doskonalenia pisma posłużą. Prosimy zatem o dzielenie się z nami doświadczeniami i obserwacjami własnemi w praktyce P. R. poczynionemi, o wszelkie uwagi i notatki o metodzie pracy, organizacji P. R., o wiadomości informacyjne o kursach, zjazdach, zebraniach, wycieczkach i pokazach P. R., o lustracjach i inspekcjach, słowem o wszelkich przejawach działalności w zakresie P. R., co w formie notatek kronikarskich znakomicie uzupełniać będzie nasze czasopismo.

Niechaj atmosfera słonecznej pogody i radości życia nadaje wyraz środowisku naszemu, bo nam „trzeba naprzód iść.... i świecić!“

Oświata Rolnicza Pozaszkolna w obecnych czasach w świecie i u nas w Polsce.

Rozwój przyszły Przysposobienia Rolniczego.

Wiek XIX zapisał się w historji rolnictwa dwoma niezmiernie doniosłemi wydarzeniami.

Przez zniesienie pańszczyzny i uwłaszczenie włościan na kontynencie Europy, wytworzył się nowy ustrój agrarny, pojawiła się ogromna, wielomiljonowa liczba niezależnych, samodzielnych, drobnych przedsiębiorców rolnych.

W tym samym mniej więcej czasie powstaje nauka rolnictwa. Stwierdzonem zostaje, że, idąc za jej wskazówkami, rolnictwo zdobyć może potężne środki, pozwalające produkować więcej i taniej na glebach dobrych; racjonalnie zagospodarowywać grunta jałowe, wadliwe, dotychczas traktowane jako nieużytki. Nowe metody produkcji, tak w dziedzinie uprawy roślin, jak i w hodowli zwierząt, dały rolnikowi nieprzewidywanie potężne środki działania.

Wskutek tego druga połowa wieku XIX-go jest świadkiem niebywałego postępu rolnictwa praktycznego. Kraje rolniczo biedne, zależne od importu środków żywności, zamieniają się w samowystarczalne, lub nawet eksportujące płody rolne, dobrobyt wsi wzrasta; zamożny chłop odbiorca staje się coraz silniejszą podstawą dla rozwoju przemysłu i handlu; rośnie znaczenie wsi; zapoznane przez jakiś czas rolnictwo zwraca powszechną uwagę. Znika zmora teorji Malthusa, ekonomisty angielskiego, który w końcu wieku osiemnastego przepowiadał, że rozrost ludzkości zmierza do kresu wskutek niewielkiej możliwości podniesienia produkcji środków spożywczych, a wyprzedzającego znacznie przyrostu ludności. Można z całą słusznością powiedzieć, że rolnictwo praktyczne w ciągu wieku XIX-go, a zwłaszcza w drugiej jego połowie, dokonało większego postępu niż w całym poprzedzającym okresie jego rozwoju, a więc od tych początków, kiedy człowiek zaczął ziemię uprawiać i obsiewać, udomawiać dziko żyjące zwierzęta.

Ten postęp zawdzięczamy dwu rzeczom głównie: nowym i dokładniejszym wiadomościom i nowej metodzie myślenia rolniczego. Bez wniknięcia wgłąb istoty rzeczy nie jest to może tak łatwem do stwierdzenia, bo wszak orzemy i siejemy podobnie jak nasi praojcowie, wypędzamy zwierzęta na pastwiska, na zimę zbieramy dla nich paszę, tak jak i oni. Tak, korzystamy z tych samych środków produkcji, ale znacznie lepiej rozumiemy ich znaczenie, umiemy racjonalniej je stosować, co więcej, coraz to pewniej kroczymy przy wyszukiwaniu nowych środków produkcji, znacznie potężniejsi jesteśmy przy zwalczaniu napotykanych przeciwności.

I aczkolwiek rolnik dzisiejszy nie jest wszechwładnym i, podobnie jak jego praojcowie, jest stroną słabszą w walce z tytanicznemi siłami przyrody, to jednak siły jego wzmogły się znacznie, stosunki zasadniczo się zmieniły dzięki stosowaniu umiejętnej, celowej metody myślenia, dzięki zużytkowywaniu zdobyczy nauk przyrodniczych i ekonomicznych, dzięki krytycznemu traktowaniu spotykanych zjawisk i stosowanych środków.

W wieku XX-ym zniknęli sceptycy, którzy kiedyś nie uznawali znaczenia nauki dla postępu rolnictwa. Obecny stan rolnictwa, nawet tam, gdzie stoi ono najwyżej, nie jest kresem postępu. Oczeku-

jemy jeszcze znacznie więcej i wszyscy zwracamy się ku nauce, jako źródłu nowych kierunków.

Nauka wyprzedza dzisiaj praktykę, do prowadzenia gospodarstwa nawet najmniejszemu rolnikowi nie może wystarczyć rutyna, szablon, przyjęty od ojców; potrzebne mu są nowoczesne metody myślenia rolniczego, prędkie zaznajamianie się ze zdobyczami badań naukowych; dobrodziejstwa nauki sięgać muszą powszechnie pod strzechy, dla postawienia i utrzymania rolnictwa każdego kraju na wymaganym poziomie.

Z punktu widzenia gospodarstwa społecznego od rolnictwa każdego kraju wymagamy, by:

jak najracjonalniej i najekonomiczniej wykorzystywało wszystkie naturalne warunki rolnicze, jako źródła bogactwa narodowego;

dostarczało ludności kraju dostateczne ilości produktów spożywczych;

dawało najlepsze warunki bytu materjalnego i duchowego tym, którzy w zawodzie rolniczym pracują.

Dopóki zaludnienie kraju jest niewielkie, ziemi dużo, kraj ma inne źródła dochodu, rolnictwo spełnia swe zadania intuicyjnie, w mniejszym lub większych stopniu, bez potrzeby poświęcania większej uwagi ogólnemu planowi organizacji i wpływów celowych na jego kierunek. Lecz te stosunki ulegają zmianie w miarę rozrostu ludności. Wówczas rolnictwo nabiera znaczenia, intuicję zastępować zaczyna analiza; przypadkowość — organizacja, programy. Z kolei rzeczy rolnik przestaje być uważany za specjalnie uzdolnionego przez naturę i warunki życia do wykonywania swego zawodu, analizujemy jego kwalifikacje i dochodzimy powszechnie do wniosku, że dotychczasowy sposób zdobywania przygotowania do zawodu drobnych rolników, drogą powolnego nieświadomego przenikania doświadczenia generacji starszych w młodsze, nie jest dostateczny.

Bez pewnej oświaty rolniczej podawanej w sposób celowy, rolnik, nawet najmniejszy, nie może dzisiaj wykonywać dobrze swego zawodu; bez oświaty rolniczej nie jest zdolny do dotrzymania kroku szybkiemu postępowi rolnictwa, który czyni niebezpiecznem współzawodnictwo tych, co umieją z niego korzystać. Na oświatę rolniczą patrzymy dzisiaj jako na rzecz, która jest nie tylko pożyteczną, ale uważamy, że jest niezbędną, konieczną, zwłaszcza w tych krajach, w których, jak w Polsce, rolnictwo jest główną podstawą bytu ekonomicznego. Tutaj, ze względu na liczebność klasy drobnych rolników, zagadnienie zawodowej oświaty rolniczej swoją ważnością i swemi rozmiarami jest bliskiem znaczeniu oświaty powszechnej, zaś pod względem trudności, które przedstawia jej realizacja, znacznie ją przewyższa.

Mamy dwie metody szerzenia oświaty rolniczej: Szkołę i Oświatę Rolniczą pozaszkolną.

Prawie we wszystkich krajach europejskich szkoły rolnicze dla mniejszych przedsiębiorców rolnych zaczęły liczniej powstawać dopiero w nowszych czasach. Jeśli chodzi o rozpowszechnianie wiadomości zawodowych, to wyprzedziła wszędzie Szkoły — Oświata Rolnicza pozaszkolna, mniej lub więcej planowo zorganizowana, często tylko przygodna, szerzona szczególniej pomiędzy rolnikami starszymi przez wykłady, pogadanki, kursy, demonstracje, indywidualne porady i pouczenia.

Silniejszy pęd do tworzenia popularnych Szkół rolniczych na pewien przeciąg czasu odsunął uwagę od Oświaty Rolniczej pozaszkolnej. Nawet odzywały się głosy, że ona stanie się jeśli już nie zbędną, to w każdym razie mniej potrzebną przy większej liczbie szkół.

Życie co innego wykazało. W wielu krajach dopiero właśnie po rozpowszechnieniu się szkolnictwa rolniczego, Oświata Rolnicza pozaszkolna zaczęła się silniej rozwijać, metody jej pracy znacznie się pogłębiły; z przygodnego, mniej lub więcej charytatywnego przedsięwzięcia staje się stałą, niezbędną instytucją doradczą dla starszych rolników, a coraz powszechniej uzupełnia szkolnictwo w przygotowaniu zawodowem podrastających generacyj gospodarzy i gospodyń wiejskich.

W dobie obecnej rolnictwo światowe weszło w okres poważnego kryzysu wskutek spadku cen produktów rolnych, spowodowanego nadprodukcją w całym świe-

cie. Mógłby ktoś z tego dojść do błędnego wniosku, że oświata rolnicza, której jednym z owoców było właśnie podnoszenie produkcji, obecnie traci na znaczeniu, a nawet może być szkodliwą. Tego rodzaju krótkowzroczny pogląd nie wytrzymuje krytyki.

Po pierwsze, zdrową zasadą każdego przedsiębiorstwa rolnego nie jest wytwarzać jaknajwięcej, bez liczenia się z kosztami, ale produkować jaknajracjonalniej, tak, aby się przedsięwzięcie opłacało. Jestto coprawda łatwiejszem do osiągnięcia przy wysokich cenach produktów wytwarzanych, nie w okresach ich katastrofalnego spadku, ale rolnictwo musi dostosować się do zmienionych warunków, zniewolonem zostaje do porzucania starych dróg, musi sobie torować nowe ścieżki. W okresach pomyślnych dla rolnictwa Oświata Rolnicza pomnaża zyski osiągane; w czasach krytycznych musi dawać broń przeciw ruinie i upadkowi.

Po drugie, w krajach, będących na granicy samowystarczalności rolniczej, a gdzie przytem liczne zastępy drobnych rolników żyją w niedostatku, zredukowanie produkcji, jako środka zalecanego dla zwalczania kryzysu, nie może mieć zastosowania. Gdyby produkcja rolnicza Polski niedotrzymywała kroku przyrostowi ludności, to stałyby przed nami dwie alternatywy: głód i niedostatek w szerszych jeszcze kołach ludności wiejskiej, niż to dzisiaj ma miejsce, lub konieczność importu produktów spożywczych, zależność ekonomiczna od innych państw.

Musimy szukać dróg, by tanio środkami nam dostępnemi zwiększać produkcję. Do tego znów potrzebna jest Oświata rolnicza, z czego wynika, że jedną z najpoważniejszych pomocy, której potrzebuje rolnictwo w okresie kryzysu (który, niestety, nie zanosi się na to, by był krótkotrwałym), jest intensywna, racjonalnie prowadzona Oświata Rolnicza.

Kryzys rolniczy stwarza duże i ciężkie zadania dla wszystkich czynników szerzących Oświatę rolniczą. Jeśli spełni swe zadanie, wzmoże się jej znaczenie, rozrośnie wpływ i zaufanie w kołach zainteresowanych.

* * *

Zagadnienie Oświaty Rolniczej Pozaszkolnej jest niezmiernie obszernem polem działania. W rozmaitych krajach jest rozwiązywane w różny sposób. Wszędzie widzimy dążenie do ulepszania i pogłębiania stosowanych metod. Pismo, w którem te słowa są drukowane, jest powołane do życia dla specjalnego służenia Przysposobieniu Rolniczemu młodzieży wiejskiej. Metoda ta zdała już egzamin na gruncie polskim, staje się popularną, wywołała duże zainteresowanie u wszystkich czynników, które się interesują postępem rolnictwa, podniesieniem poziomu życia wsi polskiej, pociąga ku sobie młodzież, pobudza do pracy, podnieca do samokształcenia się.

Przysposobienie Rolnicze, oprócz dostarczania najniezbędniejszych wiadomości i umiejętności zawodowych, o ile jest prowadzone systematycznie i programowo, przyspiesza dojrzewanie, zazwyczaj powolne, młodzieży wiejskiej w kierunku myślenia gospodarczego.

Żyjąc w otoczeniu i warunkach mało podlegających zmianom, młodzież wiejska skłonna jest do przejmowania na ślepo rutyny czynów i rutyny myślenia, ale w swem życiu spotyka mało bodźców wyrabiających samodzielniejszy pogląd tak na kwestje zawodowe, jak i inne.

Przysposobienie Rolnicze, przygotowując młodzież wiejską do zawodu rolniczego, pośrednio oddziaływuje skutecznie na starszych gospodarzy, przez zapoznawanie ich z nowemi metodami pracy, przekonywując, że mogą one dawać lepsze wyniki niż stosowane dotychczas. Przysposobienie Rolnicze zatacza swój wpływ bardzo szeroko, a oprócz krzewienia Oświaty zawodowej, rozpowszechniania pożytecznych wiadomości i umiejętności, wdraża do racjonalnego sposobu myślenia w kwestjach rolniczych i gospodarczych, budzi wiarę w możliwość dobrobytu u drobnego rolnika, środkami, które posiada, — przez pracę i szukanie nowych dróg.

Pomimo istotnie pośredniego oddziaływania na ojców i matki, Przysposobienie Rolnicze jest przedsięwzięciem mającem za cel swój młodzież wiejską, nie może zastąpić wszystkich innych metod szerzenia Oświaty rolniczej, nie czyni ich zbędnemi; jest dla nich koniecznym fundamentem,

podbudową, na której dopiero każda dalsza praca nad postępem naszego rolnictwa będzie się mogła oprzeć i skutecznie działać.

Nie może też Przysposobienie Rolnicze zastąpić Szkół Rolniczych tym, którzy mają możność korzystania z nich. Szkoła może dawać więcej i gruntowniej, lecz, niestety, pomimo bardzo znacznego poparcia Szkół rolniczych ludowych przez Państwo i Samorządy, pomimo łożenia na ten cel pokaźnych środków, bardzo dalecy jesteśmy od tego, by te szkoły mogły zadość czynić palącym potrzebom zawodowym ogółu młodzieży wiejskiej.

Jeszcze na długie, bardzo długie lata, powszechniejsze przygotowanie młodzieży wiejskiej do zawodu może być tylko i wskutek tego musi być też oparte na czem innem. Przysposobienie rolnicze wydaje się być najodpowiedniejszą do tego metodą, wobec czego, jako metoda pracy nabiera szczególniejszego znaczenia dla rolnictwa Polskiego, musi być otoczona szczególniejszą pieczą i troską, by je pogłębić. musi się stać trwałą instytucją w społecznej organizacji rolnictwa.

Już dzisiaj Przysposobienie Rolnicze jest u nas dużem przedsięwzięciem, objęło w roku bieżącym zgórą 50 tysięcy młodzieży; czynny udział biorą w niem: liczne organizacje społeczno-rolnicze, izby rolnicze, urzędy państwowe, Szkoły, organizacje młodzieży wiejskiej, paruset instruktorów. Jeśli chodzi o troskę materjalną, Przysposobienie Rolnicze w stosunku do rozmiarów pracy i jej wyników jest przedsiębiorstwem oświatowem taniem i wskutek tego można mieć nadzieję, że jego rozwój nie będzie napotykać na poważniejsze trudności nawet w obecnym kryzysie ekonomicznym. Poważniejszą troskę stanowić będzie jeszcze przez czas dłuższy strona programowa i organizacyjna. Zebraliśmy już obfite doświadczenie pod tym względem, poznaliśmy dokładniej wartość metody, ale równocześnie jej braki i słabe strony, które usuwać musimy, ujawniły się niebezpieczeństwa, które groziłyby unicestwieniem wszelkich nadziei pokładanych w Przysposobieniu Rolniczem, gdybyśmy nie byli zdolni im zapobiec.

W sprawie programowej najważniejszą kwestją jest jeszcze zrozumienie przez wszystkie czynniki współdziałające w realizacji Przysposobienia Rolniczego, jego głównego celu. Tym celem jest wychowanie i wykształcenie zawodowe młodzieży wiejskiej, sposobiącej się na gospodarzy i gospodynie. Jemu muszą być podporządkowane: metody działania i program.

Jedynie przez wysunięcie na czoło zadań zawodowo-wychowawczych, Przysposobienie Rolnicze zyskuje prawo do trwałego bytu i może rościć z tego tytułu pretensje do szczególniejszej opieki.

Metod stosowanych w Przysposobieniu Rolniczem główną wartością jest to, że są dobrze do życia przystosowane, są tem co w dzisiejszej pedagogice nazywa się „Szkołą pracy". Ale nie są one tak proste i tak łatwe do zastosowania, jakby się to pozornie wydawało, wymagają głębokiego przemyślenia i dobrego opanowania ze strony tych, którzy je stosują.

Podstawą dydaktyki stosowanej są zadania z dziedziny praktycznego rolnictwa, gospodarstwa domowego itp., które uczeń ma samodzielnie wykonywać. Zasada konkursu jest bardzo ważnym czynnikiem dydaktycznym i wychowawczym, wytwarza i utrzymuje zainteresowanie, pobudza do pracy i wytrwałości. Bez momentu współzawodnictwa Przysposobienie Rolnicze nie dałoby się przeprowadzić, ale równocześnie właśnie konkurs przedstawia bardzo poważne niebezpieczeństwo dla utrzymania przedsięwzięcia na właściwej drodze.

Kierownicy i uczniowie łatwo mogą zapominać o tem, że konkurs jest środkiem a nie celem samym dla siebie, i o ile nie zostanie dopełniony umiejętnie dalszą pracą oświatową, wyzyskaniem pobudek ku samokształceniu się uczniów, to Przysposobienie Rolnicze nie może dać większych i trwałych korzyści. Uprzytomnić sobie też trzeba, że konkurs pod względem pedagogicznym przedstawia poważne trudności w wykonaniu. Wymaga wielkiej objektywności w związanych z nim oce-

Przysposobienie rolnicze jest rolniczą pracą oświatowo-wychowawczą przedewszystkiem.

nach, koniecznem jest szukanie dla nich dobrych kryterjów. Wszelkie odchylenia od objektywności, zamiast pożytecznego wpływu konkursu — deprawują, kaleczą młode dusze. Ze strony młodzieży, dążenie do korzystniejszej oceny wyników wieść może łatwo na pokuszenie do przedstawiania rezultatów w korzystniejszem świetle, a więc kłamliwie.

Wszystkie czynniki organizujące i prowadzące konkursy rolnicze, więc: instytucje społeczno-rolnicze, zrzeszenia młodzieży, instruktorzy itd. itd. są wobec uczestników konkursów (uczniów PR) — nauczycielami, którzy muszą być świadomi skutków wszelkich swych poczynań i muszą mieć wielkie poczucie moralnej odpowiedzialności, ciążącej na każdym wychowawcy.

Swoistem w Przysposobieniu Rolniczem jest to, że stara się uczyć nie wiele, a gruntownie i praktycznie, w tych rozmiarach, jak to jest życiowo potrzebne. Tej zasady wiernie trzymać się musimy w naszych programach.

Choć tematy dawane uczniom obejmują tylko pewne fragmenty wyjęte z całości gospodarstwa wiejskiego czy domowego, to jednak mogą dać gruntowny podkład pod ogólniejsze przygotowanie zawodowe, jeśli uczniowie są pobudzeni przez nie do myślenia, robienia obserwacyj, stawiania wniosków, robienia obliczeń i zdobywania samodzielnego potrzebnych wiadomości. Nastawienie psychiczne uczniów przez konkurs jest do tego bardzo pomocnem; rzeczą Przysposobienia Rolniczego jest to nastawienie psychiczne odpowiednio wykorzystać, dostarczając wskazówek, środków, poruszając czynniki mogące pobudzić do samodzielnej pracy, popierając wszelką lokalną inicjatywę w tym względzie.

Od pierwszych swych początków nasze Przysposobienie Rolnicze zwróciło dużą uwagę na tę stronę swej działalności, przez organizowanie kursów, publikacje, wprowadzenie przepytywań przy rozstrzyganiu konkursów, pozostaje jednak jeszcze bardzo, bardzo wiele do zrobienia i w ogniskach Centralnych, kierowniczych i jeszcze więcej u dołu, na terenie, w powiatach. Dla pogłębienia pracy oświatowej w związku z konkursami nieodzownem jest wytworzenie miejscowej opieki nad samokształceniowemi poczynaniami młodzieży. Jestto zadanie bardzo trudne, ale nie niemożliwe do rozwiązania, jeśli się uda dla tej pracy pozyskać współdziałanie nauczycielstwa szkół powszechnych, b. uczniów szkół rolniczych itd. itd.

Wogóle linja rozwojowa Przysposobienia Rolniczego wymaga wzmacniania go u dołu. Zostało ono poczętem z inicjatywy centralnych organizacyj młodzieżowych, kierowane jest głównie przez centralne organizacje społeczno-rolnicze, w jego rozbudowie zwracano główną uwagę na te ośrodki centralne, w których sama idea do pewnego stopnia została zrozumianą, przetrawiła się. Nie możemy tego powiedzieć o niższych piętrach organizacji. W dalszej pracy nad utrwaleniem Przysposobienia Rolniczego i wykrzesaniem z niego jaknajwiększych wartości musimy brać pod uwagę racjonalną koordynację pracy miejscowej — powiatowej, z pracą kierowniczą instytucyj wojewódzkich i centralnych i konieczny podział funkcji i odpowiedzialności. Przysposobieniu Rolniczemu musimy poświęcić jeszcze dużo myśli i pracy. Może się ono rozrosnąć we wspaniałą, trwałą instytucję, niosącą niezbędną wiedzę zawodową w szeregi podrastającej młodzieży wiejskiej, ale może też zamrzeć, jeśli się nie będzie udoskonalało, jeśli nie będziemy się starali w porę o usuwanie błędów.

W szeregu środków potrzebnych dla dalszego rozwoju Przysposobienia Rolniczego okazało się niezbędnem czasopismo, którego celem jest zbieranie wszelkich doświadczeń i obserwacyj czynionych na tem polu, dostarczania potrzebnych informacyj tym wszystkim, którzy biorą udział w pracy kierowniczej Przysposobienia Rolniczego. Mamy nadzieję, że „Organizacja Przysposobienia Rolniczego" przyczyniać się będzie do ideowego zespolenia wszystkich tych, którym przygotowanie zawodowe młodzieży wiejskiej leży na sercu.

Prof. Józef Mikułowski-Pomorski.

Praca na zoranej roli wydaje się być najwyższem szczęściem, jakiego człowiek dostąpił.

Stefan Żeromski.

Organizacja przysposobienia rolniczego.

Akcja przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej oparta na konkursach rolniczych, wypróbowana w 1926 roku na małą skalę (30 osób), a planowo przeprowadzona w 1927 r. w sześciu powiatach z kilkuset uczestnikami, rozrosła się dzisiaj do powszechnie stosowanej metody wychowywania rolniczego młodzieży wiejskiej, prowadzonej we wszystkich organizacjach wiejskich na terenie całego kraju, obejmując w roku 1930 około 53.000 uczestników w 7.000 zespołach.

Akcja p. r. wymaga obecnie i na przyszłość umiejętnego nastawienia, wykorzystania wszelkich czynników, mogących się okazać pożytecznemi w harmonijnej współpracy; zdobyte doświadczenia zużytkować należy i dążyć, by metoda wrosła w teren, w organizacje, stała się ich normalną pracą, prowadzoną przez lokalne czynniki, a od góry regulowaną, hormonizowaną i pogłębianą była.

Koncentracja i uzgodnienie wytycznych — przy równoczesnej, jak najdalej posuniętej decentralizacji pracy — jest konieczna przy celowem przeprowadzaniu akcji P. R.

Młodzież wiejska powinna przygotować się do przyszłej samodzielnej pracy na warsztatach rolnych; przysposobienie rolnicze jest więc zagadnieniem stale aktualnem, dopóki istnieje rolnictwo polskie, gospodarstwa rolne i pokolenia młode idące ciągle w życie. Przysposobienie rolnicze musi się ukształtować jako metoda stała, mogąca się stale aktualizować i przystosowywać do wymagań życia, mogącą stać się metodą powszechną, dostępną dla szerokiego ogółu młodzieży wiejskiej, a równocześnie pociągającą, ciekawą formą nauczania rolnictwa, mającą walory fachowe, oświatowe i wychowawcze.

Przysposobienie rolnicze to całokształt różnych form oświaty rolniczej, lecz skoncentrowanych koło wyraźnych zagadnień, zadań praktycznych, ujętych w formę konkursu, dla rozwiązania którego młodzież w oparciu o celowe samokształcenie szuka samodzielnie dróg najpewniejszych, mając pomoc i współdziałanie życzliwego lustratora - doradcy. Celem przysposobienia rolniczego jest nietylko nauczanie lepszej techniki rolniczej w poszczególnych uprawach czy hodowlach, lecz wdrożenie młodych umysłów do celowego myślenia rolniczego, zaradności i krytycznego stosunku do przedsiębranych poczynań gospodarczych, do celowego samokształcenia rolniczego i stosowania umiejętnego zdobywanych wiadomości w życiu praktycznem. Czynnikiem bezpośrednio zainteresowanym w pracy przysposobienia rolniczego jest sama młodzież wiejska i dlatego dużą część odpowiedzialności za dokonywaną pracę winna wziąć na siebie, jako organizacja młodzieży wiejskiej. Wyrobienie organizacyjne, poczucie odpowiedzialności osobistej i zbiorowej, solidność w wywiązywaniu się z podjętych zobowiązań, lepsze przygotowanie oświatowe i ambicja organizacyjna winny przyczynić się do właściwego przeprowadzenia pracy p. r., zwłaszcza jej strony wychowawczej i samokształceniowej oraz pogłębienia oświatowego.

Celowe i rzetelne pod względem fachowym doradztwo rolnicze, sumienna i umiejętna lustracja, dbałość o zaopatrzenie młodzieży we właściwy pod względem celowości gospodarczej i wartości gatunkowej — materjał konkursowy, wzięcie pod rzeczową i objektywną opiekę i koordynowanie akcji P. R., a zwłaszcza zgromadzenie wartościowych sił fachowych i właściwe ich zużytkowanie w pracy — to ważne i wysoce odpowiedzialne zadanie organizacyj rolniczych.

Dopiero harmonijna i oparta na wzajemnem zaufaniu i zrozumieniu współpraca, przy wykorzystaniu wszelkich walorów wyżej wspomnianych, może dać dobre rezultaty.

Dobra i celowa praca, wyraźna w swoich skutkach zyskuje zawsze zrozumienie i poparcie czynników samorządowych i rządowych.

Ministerstwo Rolnictwa, powołane siłą rzeczy do nadawania ogólnego kierunku, uzgadniania i harmonizowania całokształtu akcji p. r. w oparciu o opinję organizacyj pracujących w tej dziedzinie oraz doświadczenie szeregu lat — uważa metodę przysposobienia rolniczego w swej obecnej koncepcji i strukturze za właści-

wą i popiera ją moralnie i materjalnie. Dążeniem Ministerstwa, jak i organizacyj prowadzących akcję P. R. winno być stałe ulepszanie, pogłębianie metody i utrwalanie wartości oświatowych, wychowawczych i gospodarczo-rolniczych P. R.

Ministerstwo popierając i subwencjonując akcję p. r. kontroluje działalność organizacyj społecznych w tej dziedzinie bezpośrednio lub przez urzędy wojewódzkie.

Akcja przysposobienia rolniczego opiera się na odpowiedzialnej, harmonijnej, objektywnej i rzetelnej współpracy organizacyj rolniczych z organizacjami młodzieżowemi, przy czynnem współdziałaniu szkół rolniczych, nauczycielstwa szkół powszechnych, zakładów rolniczych oraz innych pokrewnych organizacyj i licznych jednostek z pracą rolniczą na wsi związanych.

Wyrazem współpracy są komisje przysposobienia rolniczego powiatowe, wojewódzkie lub centralne, tworzone zresztą przy organizacjach rolniczych. Zadaniem komisji jest ustalanie zakresu działania, wytycznych i ścisłego podziału pracy oraz realizowanie wspólnych poczynań na danym terenie. Zakres i normy działania poszczególnych komisyj ustalają specjalne regulaminy, opracowywane przez wojewódzkie komisje p. r. na podstawie wytycznych Ministerstwa Rolnictwa.

Normy do regulaminu zespołu.

Podstawą akcji przysposobienia rolniczego jest **zespół** złożony z 10-ciu do 15-tu osób, a w wypadkach umotywowanych, zwłaszcza w pierwszym roku pracy — minimum z 6-u osób w jednej miejscowości, wyłoniony zasadniczo z lokalnej organizacji młodzieży (koło, stowarzyszenie, oddział) i przystępujący ze zrozumieniem i istotną dobrą wolą do jednorodnego tematu konkursowego. Każdy następny zespół danej organizacji lokalnej winien posiadać w swem gronie conajmniej 4-ch nowych członków.

Uwaga: W wypadkach wyjątkowych, gdy na danym terenie niema organizacji młodzieżowej, a jest możliwość przeprowadzenia akcji przysposobienia rolniczego, można utworzyć zespół z luźnej młodzieży.

W żadnym wypadku nie należy do akcji p. r. młodzieży mieszać osób dorosłych z pośród samodzielnych gospodarzy czy gospodyń, jak również osób z poza środowiska wiejskiego, nie związanych z warsztatami rolnemi. Dla samodzielnych gospodarzy i gospodyń istnieje równolegle prowadzoną akcja konkursowa podobna w ujęciu metodycznem, lecz oparta na odmiennych zasadach i wymaganiach.

Zespół wybiera przodownika, względnie zostaje on wyznaczony przez organizację. Praca zespołu polega na wspólnem przygotowaniu się do konkursu, udziale w kursie przedkonkursowym, czytaniu i dyskutowaniu instrukcji i broszurek konkursowych, pism i książek fachowych, związanych z tematem, studjowaniu kursów korespondencyjnych im. Staszica, odwiedzaniu się, wycieczkach do innych zespołów, ocenach zespołowych pracy własnych członków, zbieraniu plonów i udziale w pokazach konkursowych. Zespół winien prenumerować pisma związane z pracą przysposobienia rolniczego, własny organ młodzieżowy i pisma rolnicze, dążyć do posiadania bibljoteczki rolniczej.

Przodownik czuwa nad pracą zespołu (wskazaną powyżej) i jest za nią odpowiedzialny, pozatem winien:

1) posiadać dokładny wykaz uczniów p. r. i ich rozmieszczenie;
2) wziąć udział w kursie dla przodowników;
3) zebrać konkretne zgłoszenia do konkursu;
4) zebrać wszelkie należności (składki, opłaty, zadatki, weksle i t. p.);
5) dostarczyć uczniom swego zespołu druki, zeszyty, broszurki konkursowe, sprawdzając, względnie zapoznając z dokładnem prowadzeniem notatek i wypełnianiem rubryk;
6) dopilnować odbioru materjału konkursowego;
7) przestrzegać solidnej pracy uczniów i systematycznego prowadzenia notatek;
8) prowadzić wzorowo własne zadanie konkursowe;

9) zbierać co miesiąc kopje notatek od uczestników i przesyłać gdzie należy;
10) uzgadniać ceny karmy i robocizny w zespole;
11) inicjować i w razie potrzeby kierować akcją samokształceniową uczestników;
12) kierować oceną zespołu, o ile to jest przeprowadzane;
13) dopilnować protokularnych zbiorów i zakończenia konkursu;
14) dopilnować przybycia uczestników na pokaz konkursowy;
15) oprowadzać komisje i lustratorów w czasie wizytacji;
16) lustrować pracę uczestników i sprawować doradztwo.

Na terenach bardziej wyrobionych w zakresie p .r. i przy sprawności organizacyj młodzieżowych należy z przodowników jednorodnych tematów (na terenie powiatu) tworzyć odrębne zespoły przodownicze, wyodrębniając przodowników od współzawodnictwa z uczestnikami danego zespołu, a przenosząc na teren wyścigu pracy przodowniczej. Za podstawę przy ocenie w tym wypadku należy wziąć:

a) przeprowadzenie tematu konkursowego;
b) wywiązanie się z obowiązku przodownika;
c) przeciętną pracę zespołu.

Uwaga: Punktacja będzie podana dalej przy omawianiu lustracji i dzienników.

Wyodrębnienie przodowników i specjalne ich uaktywnienie ze względu na całość pracy p. r. należy uznać za zagadnienie pierwszorzędnej wagi.

Uczeń (uczestnik) p. r. jest obowiązany:

1. Złożyć deklarację zgłoszenia się do konkursu
2. Zapewnić sobie zgodę rodziców i pomieszczenie (hodowla) lub kawałek ziemi (rośliny). Pomieszczenie lub ka=
3. Przesłuchać kurs przedkonkursowy.
4. Nabyć zeszyt i broszurkę konkurso=
4) Nabyć zeszyć i broszurkę konkursową i zapoznać się z niemi dokładnie.
5. Wpłacić wszelkie należności związane z akcją p. r.
6. Odebrać materjał konkursowy.
7. Prowadzić pracę samodzielnie.
8. Prowadzić systematycznie i sumiennie prace konkursowe i zeszyt, doprowadzić konkurs do końca i eksponaty przywieźć na pokaz, gdy to będzie wymagane.
9. Odwiedzać innych uczestników konkursu i porównywać ich pracę ze swoją.
10. Brać udział w czytankach, dyskusjach, kursach i wycieczkach związanych z akcją p. r.
11. Prowadzić samemu akcję samokształceniową rolniczą przez czytanie pism, broszur i książek.
12. Stosować się do rad i wskazówek przodownika i lustratora.

Uwaga: Przy lustracjach należy egzaminować uczniów p. r. ze znajomości i realizowania ich obowiązków.

Wartości wychowawcze, samokształceniowe i sprawność organizacyjna zespołu, przodownika i uczniów są podstawowemi przy realizowaniu akcji p. r. i muszą być w najwyższym możliwie stopniu uruchomione.

Za stan, przygotowanie i prace zespołu, przodownika i uczniów p. r. (uczestników p. r.) **odpowiedzialna jest właściwa organizacja młodzieży.**

Normy do regulaminu powiatowej (lub okręgowej) komisji przysposobienia rolniczego.

Celem uzgodnienia współpracy organizacji rolniczej z organizacjami młodzieży i współdziałania samorządu, nauczycielstwa szkół rolniczych, powszechnych oraz luźnych fachowców — winna istnieć powiatowa (wzgl. okręgowa) komisja przysposobienia rolniczego przy organizacji rolniczej.

Uwaga: W wypadkach umotywowanych, uwzględnionych przez wojewódzką komisję p. r., komisje powiatowe mogą być

Przysposobienie rolnicze pobudza i rozwija samodzielność myślenia rolniczego, krzewi praktyczną wiedzę rolniczą drogą samokształcenia.

przy samorządzie powiatowym lub szkole rolniczej.

Komisja powiatowa (wzgl. okręgowa) ustala program i zakres działania oraz podział pracy na terenie swej działalności.

Do zadań komisji zwłaszcza należy:

1) pogłębienie i rozpowszechnienie skuteczne akcji przysposobienia rolniczego na swoim terenie;
2) ustalenie tematów konkursowych (możliwie ograniczona ilość 3—4) i źródeł dostarczania materjału konkursowego, zgodnie z wytycznemi komisji wojewódzkiej p. r. i racjonalnością gospodarczą terenu;
3) przeprowadzenie kursu dla przodowników;
4) przygotowanie budżetu i potem (za pośrednictwem organizacji rolniczej) zrealizowanie go;
5) przyjmowanie zgłoszeń zespołów;
6) delegowanie fachowców na lustracje, z wyznaczeniem odpowiedzialności za dane rejony wzgl. tematy;
7) urządzenie pokazu powiatowego (wzgl. okręgowego) i wyłonienie komisyj sędziowskich.

Organem wykonawczym komisji i referentem odpowiedzialnym za całość pracy na danym terenie jest instruktor przysposobienia rolniczego, względnie inny instruktor lub fachowiec wyznaczony przez organizację rolniczą (sejmik, szkołę rolniczą).

O zebraniach należy zawiadamiać urząd wojewódzki oraz wojewódzką organizację rolniczą i wojewódzkie organizacje młodzieży pracujące na danym terenie.

W skład komisji powiatowej (wzgl. okręgowej) wchodzą:

a) z głosem decydującym:
   1) przedstawiciel organizacji rolniczej (jako przewodniczący);
   2) przedstawiciele tych organizacyj młodzieży, które prowadzą akcję p. r. co najmniej w 5-ciu jednostkach organizacyjnych lokalnych;
   3) przedstawiciel samorządu powiat.;
   4) referent P. R.;
   5) przedstawiciel lustratorów z pośród instruktorów, nauczycieli szkół roln.;
b) z głosem doradczym:
   przedstawiciel szkoły rolniczej,
   przedstawiciel nauczycieli szkół powszechnych,
   przedstawiciel organizacyj współdziałających w akcji P. R.

Uwaga: Podstawą do kwalifikowania zespołów w razie, gdy należy je wybierać wobec nadmiernej ilości głosów, winno być:

1) dłuższy okres istnienia lokalnej organizacji młodzieżowej (koło, stowarzyszenie, oddział — dawniej istniejące i pracujące mają pierwszeństwo przed później powstałemi);
2) sprawność organizacyjna przejawiająca się w pracach z innych dziedzin życia młodzieży (kulturalnej, oświatowej, przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, wpłacania składek organizacyjnych, prenumerata pism, posiadanie bibljoteczki, świetlicy itp.);
3) dotychczasowa praca w zakresie przysposobienia rolniczego i poziom tej pracy przejawiający się w ilości osób, które należały do konkursów, ile osób wytrwało, przeciętna punktacja;
4) ilość osób zgłoszonych do konkursów;
5) prace przygotowawcze już dokonane (złożenie deklaracyj, kursy, samokształceniowa praca oświatowo-rolnicza, jak kursy korespondencyjne im. Staszica, referaty i t. p.);
6) względy techniczne: rodzaj tematu, odległość miejscowości, mniejsze rozrzucenie uczestników w danej miejscowości, łatwość dotarcia.

Do komisyj sędziowskich winni wchodzić fachowcy przeprowadzający lustrację, przedstawiciele organizacyj rolniczych, młodzieżowych, szkół rolniczych. Mogą brać udział inspektorzy przysposobienia rolniczego organizacyj rolniczych i młodzieżowych wojewódzkich i centralnych, oraz specjaliści zaproszeni przez organizację rolniczą.

Przedstawiciel urzędu wojewódzkiego bierze udział w charakterze czynnika kontrolującego i ewentualnie uzgadniającego.

W sprawach bieżących i nagłych działa **prezydjum** komisji powiatowej p. r., złożone z przewodniczącego i referenta p. r.

Za istnienie, sprawne i systematyczne funkcjonowanie komisji powiatowej

(wzgl. okręgowej) odpowiedzialne są właściwe organizacje rolnicze.

Podział pracy w komisji powiatowej przysposobienia rolniczego winien iść po następującej linji:

Organizacja rolnicza, o ile zadeklaruje współudział w akcji przysposobienia rolniczego i wzięcie pod opiekę całości pracy, staje się odpowiedzialną za odpowiednie wydatkowanie środków finansowych, opiekę fachową (lustratorów) i dostarczenie dobrego i właściwego materjału konkursowego z tem, że organizacje młodzieżowe mogą pomóc w zdobyciu środków, materjału i t. d.

Rozprowadzeniem materjałów i druków, ściągnięciem należności od swych członków, dopilnowaniem sprawnego i właściwego funkcjonowania zespołów w stosunku do komisji powiatowej (nadsyłanie sprawozdań, notatek i t. p.) winny się zająć właściwe organizacje młodzieży.

Kursy wszelkie dla przodowników i uczestników i wreszcie wystawa powiatowa będąca rezultatem pracy wszystkich czynników współdziałających, winna być organizowana wspólnie, z tem, że stronę finansową reguluje organizacja rolnicza, która też harmonizuje całość wystawy, każda zaś organizacja młodzieży urządza swe stoisko i stara się, by wszyscy jej uczestnicy wzięli udział w wystawie.

Normy do regulaminu wojewódzkiej komisji przysposobienia rolniczego.

Akcja p. r. w porównaniu z ubiegłemi latami w górnej swej strukturze została zdecentralizowana na województwa, gdzie komisja wojewódzka p. r. staje się zasadniczym czynnikiem normującym pracę p. r. na swym terenie. W związku z tem i subwencjonowanie przez Ministerstwo centralnych organizacyj rolniczych i młodzieżowych zostało przesunięte na województwa, przez urzędy wojewódzkie zarówno w stosunku do organizacyj rolniczych jak i młodzieżowych.

Wojewódzka komisja p. r. istniejąca z reguły przy wojewódzkiej organizacji rolniczej, uzgadnia współpracę, ustala program i reguluje akcję p. r. na terenie województwa, harmonizując ją z wytycznemi Ministerstwa Rolnictwa.

Zadaniem komisji zwłaszcza jest:

1. Pogłębienie i rozpowszechnienie akcji przysposobienia rolniczego na terenie swej działalności.
2. Ustalenie zakresu, norm i planu pracy oraz budżetu na terenie województw.
3. Ustalenie rozdzielnika subwencji na pracę zespołów między współdziałające organizacje młodzieży.
4. Ustalenie podstawowych tematów konkursowych zgodnie z metodą konkursową i potrzebami gospodarczemi województwa. Ustalanie norm każdego konkursu (wymiary, warunki itp.).
5. Ustalenie powiatów subwencjonowanych i wysokości udzielonych kwot w stosunku do poszczególnych powiatów, z zasiłków udzielonych na ten cel przez Ministerstwo Rolnictwa.
6. Współdziałanie w ustalaniu i kontrola budżetów powiatowych komisyj p. r.
7. Współdziałanie w otrzymywaniu materjałów konkursowych dla powiatów.
8. Współdziałanie w zdobywaniu kredytów na akcję p. r.
9. Współdziałanie w organizowaniu i czuwanie nad działalnością komisyj powiatowych p. r.
10. Ustalanie kandydatów z pośród pracowników p. r. do remuneracyj.
11. Ustalanie nagród wojewódzkich.
12. Ustalanie w porozumieniu z powiatowemi komisjami p. r. terminów wystaw konkursowych.
13. Rejstracja. zbieranie i opracowywanie materjałów, tyczących się przysposobienia rolniczego z terenu swego województwa.
14. Komisja wojewódzka jest instytucją odwoławczą dla powiatowych komisyj przysposobienia rolniczego.

Organem wykonawczym, referentem i sekretarzem komisji jest inspektor przysposobienia rolniczego przy organizacji rolniczej.

Prócz tego jego zasadniczym obowiązkiem, jako pracownika organizacji rolniczej, jest nastawienie aparatu fachowego wojewódzkiego i w powiatach do pracy przysposobienia rolniczego oraz czuwanie,

by fachowcy wypełniali swe obowiązki lustracji dobrze i systematycznie. **Odpowiedzialną za zabezpieczenie i funkcjonowanie opieki fachowej w akcji przysposobienia rolniczego jest całkowicie organizacja rolnicza.**

W skład komisji wojewódzkiej p. r. wchodzą:

a) z głosem decydującym (jako czynniki odpowiedzialne):
   1. przedstawiciel organizacji rolniczej (z reguły jako przewodniczący);
   2. inspektor p. r. — referent komisji;
   3. przedstawiciele tych organizacyj młodzieżowych, które wykazały się dostateczną pracą w zakresie p. r. conajmniej w trzech powiatach;

      Uwaga: Zjednoczenie Młodzieży Polskiej, posiadające często kilka związków na terenie jednego województwa, winno delegować jednego przedstawiciela od tych kilku związków, możliwie z pośród osób pracujących na danym terenie.
   4. delegat Izby Rolniczej (gdzie one istnieją).

b) z głosem doradczym:
   1. przedstawiciel Państwowego Banku Rolnego;
   2. przedstawiciel nauczycielstwa szkół rolniczych;
   3. przedstawiciel nauczycielstwa szkół powszechnych;
   4. przedstawiciel wychowańców szkół rolniczych;
   5. przedstawiciel spółdzielczości rolniczej;
   6. przedstawiciele innych organizacyj współdziałających z p. r.;
   7. fachowcy, specjaliści biorący czynny udział w akcji p. r., zapraszani przez organizację rolniczą.

Gdyby organizacja rolnicza uważała za konieczne wprowadzenie jeszcze kogoś ze środowiska fachowców do komisji z głosem decydującym, może to uczynić z tem zastrzeżeniem, by ilość przedstawicieli organizacji rolniczej nie była wyższa, od ilości przedstawicieli organizacyj młodzieżowych.

Wszelkie uchwały komisji winny być tak uzgodnione między członkami z głosem decydującym, a zwłaszcza między organizacją rolniczą i organizacjami młodzieżowemi jako współdziałającemi i współodpowiedzialnemi, by zapadały jednogłośnie. Usiłowanie przegłosowania organizacyj młodzieżowych przez rolniczą i odwrotnie, przeczyłoby istocie współpracy opartej na porozumieniu i zaufaniu, a nie przewadze, czy przymusie i byłoby wysoce niewłaściwe. W pracach komisji wojewódzkiej p. r. bierze z reguły udział delegat wydziału rolnictwa urzędu wojewódzkiego, jako delegat Ministerstwa Rolnictwa. W jego obecności i za jego zgodą zapadają wszelkie ważniejsze uchwały komisji, zwłaszcza natury finansowej, a bezwzględnie tyczące się podziału i zużytkowania subwencyj Ministerstwa Rolnictwa.

Ważniejsze uchwały komisji wojewódzkiej p. r. winny być protokółowane i podpisywane przez członków komisji (zwłaszcza z głosem decydującym).

Sprawy budżetowe i programowe związane z subwencjami Ministerstwa, uchwalone na komisji wojewódzkiej p. r., są kierowane przez wojewódzką organizację rolniczą do Ministerstwa za pośrednictwem i z opinją urzędu wojewódzkiego.

Odpowiedzialną za istnienie i systematyczne funkcjonowanie wojewódzkiej komisji p. r. jest organizacja rolnicza.

Do załatwiania spraw bieżących i nagłych powołane jest prezydjum wojewódzkiej komisji p. r., złożone z przewodniczącego, inspektora p. r. i kierowników pracy p. r. organizacyj młodzieżowych. O zebraniach prezydjum zawiadamiany jest urząd wojewódzki.

Normy do regulaminu komisyj centralnych p. r.

Organizacje rolnicze, pracujące więcej niż w jednem województwie, mogą tworzyć Centralne Komisje p. r. na terenie przez siebie reprezentowanym. Komisje te, wobec zdecentralizowania pracy p. r. na województwa, miałyby za zadanie ramowe uzgodnianie pracy na swym terenie, ogólne wytyczne, pogłębianie i usprawnianie metod pracy, opracowywanie na podstawie zebranych materjałów i statystyk wytycznych i norm na przyszłość, opracowywanie środków dokształcania i

pomocy naukowych, współdziałanie w akcji wydawniczej z zakresu p. r. i t. p. — zasadnicze zagadnienia związane z wytyczaniem i pogłębianiem akcji p. r., harmonizowanie pracy na terenie swej działalności i dostarczanie pomocy koniecznych do właściwego funkcjonowania.

Ministerstwo Rolnictwa dla skordynowania i ustalenia wytycznych całokształtu akcji p. r. zwołuje sporadycznie konferencje, złożone z przedstawicieli organizacyj rolniczych i młodzieżowych oraz zaproszonych rzeczoznawców. Konferencje te mają charakter opinjodawczy.

wanie komórek umożliwić funkcjonowanie poszczególnych województw, powiatów a nawet lokalnych punktów niezależnie od innych terenów.

1. Finansowanie akcji p. r. w **zespołach** (praca, samokształcenie i nagrody w zespołach) winno się odbywać zasadniczo wysiłkiem społeczeństwa, a zwłaszcza lokalnych organizacyj młodzieżowych, tak jak pojedyńczy uczestnicy konkursów opłacają materjał konkursowy, zeszyt, broszurę itp. Z pomocą ewentualnie mogłyby przyjść samorządy gminne.

Instruktor powiatowy objaśnia poglądowo młodocianym członkom koła ziemniaczanego „4 H" klubu na ich własnych poletkach najważniejsze szkodniki i choroby ziemniaczane.

Finansowanie akcji przysposobienia rolniczego.

Dążąc do stworzenia zdrowych i możliwie trwałych podstaw finansowych przysposobienia rolniczego należy wydatki z tą akcją związane rozłożyć w ten sposób, by wszystkie czynniki zainteresowane w istnieniu i rozwoju tej tak pożytecznej pracy były powołane do świadczeń — jak również, by uniezależnić akcję od zcentralizowania finansowego, a przez zautonomizo-

1. Finansowanie akcji p. r. w **powiatach** przez samorządy powiatowe (personel lustrujący — możliwie powiatowy instruktor, rozjazdy z lustracją związane, nagrody powiatowe, wystawa).
3. Finansowanie akcji p. r. wojewódzkich i centralnych ogniw oragnizacyj prowadzących akcję p. r. w stosunku do wykonywanej wartościowej roboty; akcja wydawnicza, kształcenie instruktorów — przez Ministerstwo Rolnictwa.

Biorąc pod uwagę różne nasilenie akcji p. r. w poszczególnych powiatach, samorządy przy subwencjonowaniu przysp. rolniczego winny wziąć za podstawę:

pow. I kat.

instruktor p. r. 300×12 mies. — 3.600 zł.
rozjazdy instr. p. r. i lustr. powiatowych . . . . . — 2.000 zł.
Nagrody
a) w zespołach I do 20 zł. II do 10 zł. . — 30 zł.
60 zesp. × 30 zł. . . . — 1.800 zł. (pozycja ta zasadniczo winna być pokryta przez organ. społeczne)
b) powiatowe indywid. I do 75 zł II do 50 zł III do 25 zł 150 zł.
5 tematów × 150 zł. . . — 750 zł.
c) powiatowe (zbiorowe)
I — 150 II — 100 . . . . — 250 zł. 2 800
Urządzenie wystawy . . — 250
10 bibljotek wędrownych × 50 zł 500

Razem 9.150 zł.

pow. II kat.

Nagrody:
rozjazdy fachow. i lustratorów 1000 zł
a) w zespołach 40×30 zł 1.200 (pozycja ta zasadniczo winna być pokryta przez organ. społecz.)
b) powiatowe (i indywid.)
4 tematy × 150 zł . 600
c) zbiorowe I—150 zł . 150 1950 zł
5 biblj. wędr. × 50 zł 250 zł
wystawa . . . . . 150 zł 3.350 zł razem

pow. III kat.

rozjazdy fachow. i lustratorów 750 zł
Nagrody:
a) w zespołach 20×30 zł 600 (pozycja ta zasadniczo winna być pokryta przez organ. społecz.)
b) powiatowe (i indywid.)
3 tematy × 150 zł . 450
c) zbiorowe I—150 . . 150 1200 zł
5 biblj. wędr. × 50 zł 250 zł
wystawa . . . . . 100 zł 2.300 zł razem

Ponieważ na pogłębienie wartości i sprawność akcji p. r. wpływa wydatnie poziom oświatowy i wyrobienie organizacyjne młodzieży — świadczenia samorządu na utrzymanie przez organizacje młodzieżowe lub samorząd instruktorów ogólno-oświatowych i prace oświatowo-kulturalne należy uznać za b. celowe.

Subwencje samorządowe na przysposobienie rolnicze przekazywane być winny komisji p. r. przez organizację rolniczą z wyraźnem przeznaczeniem na akcję p. r. Delegat samorządu w komisji p. r. winien dopilnować, by wydatkowanie sum odbyło się zgodnie z ich przeznaczeniem. Subwencja ta ma dotyczyć całości akcji p. r., a nie jednej organizacji młodzieżowej.

Subwencje Ministerstwa Rolnictwa wypłacane wojewódzkim komisjom p. r. przy organizacjach rolniczych przez urzędy wojewódzkie są przeznaczone na:

a) określoną (przez Min. Rolnictwa) ilość zespołów (zorganizowanie, przygotowanie do akcji, zaopatrzenie w środki samokształceniowe, dokształcanie, utrzymanie w sprawności itd).
Podziału przyznanej na województwo ilości zespołów pomiędzy grupy zorganizowanej młodzieży oraz wypłaty tymże przypadających zasiłków dokonywać będzie wojewódzka komisja p. r.
b) na uzupełnienie funduszów powiatowych (zasadniczo z subwencyj samorządowych), na nagrody wogóle, lustracje i wystawy.
Powiaty i wysokość sumy ustala wojewódzka komisja p. r.
c) na remuneracje dla najczynniejszych pracowników p. r.
Wykaz i wysokość remuneracji ustala wojewódzka komisja p. r.

Powyższe rozdzielniki są ustalane w obecności i za zgodą delegata Wydziału Rolnictwa urzędu wojewódzkiego i przesyłane Ministerstwu Rolnictwa, przez które mogą być korygowane, o ile Ministerstwo uzna to za wskazane.

Poza tem organizacje rolnicze centralne i wojewódzkie otrzymają etaty referentów p. r.

Centralnym organizacjom młodzieży wiejskiej żadne subwencje przez Ministerstwo udzielane nie będą.

Przygotowanie akcji przysposobienia rolniczego.

Gwarancją dobrego przeprowadzenia akcji będzie w dużym stopniu właściwe przygotowanie się do pracy uczniów p. r. przodowników, lustratorów i kierowników.

Ministerstwo Rolnictwa za pośrednictwem Biura Współpracy z Instruktorami urządza kursy, konferencje specjalne, wycieczki, wspólne wizytacje, dążąc do omó-

wienia całości p. r., zauważonych błędów i sharmonizowania wytycznych pracy na przyszłość z **kierownikami centralnymi i wojewódzkimi akcji p. r.**

Na kursach regjonalnych, urządzanych przez oddziały Biura Współpracy z Instruktorami, jak również konferencjach i zjazdach organizowanych przez centralne i wojewódzkie organizacje rolnicze i młodzieżowe, winna być omawiana planowa praca p. r. z **lustratorami i organizatorami** tej akcji na terenie powiatów.

Treścią winno być:

1. istota przysposobienia rolniczego na tle całokształtu oświaty rolniczej z podkreśleniem wartości fachowych, wychowawczych i oświatowych p. r. Organizacja pracy p. r. w powiecie, (komisja p. r., budżet i t. d.).
2. omówienie dokładne obowiązków lustratora i sposobu przeprowadzania lustracji z możliwem uwzględnieniem różnych tematów konkursowych.
3. kwestja tematów i materjału konkursowego (z uwzględnieniem warunków gospodarczych terenu), nagród i wystaw.
4. współpraca z organizacjami młodzieży, nauczycielstwem szkół powszechnych i t. p.
5. wydawnictwa związane z akcją p. r.
6. kursy dla uczniów p. r. i przodowników. Rola i znaczenie tych ostatnich. Konkursy przodowników.

Poza tem inspektorzy p. r. winni te zagadnienia przedyskutować grupowo lub indywidualnie z lustratorami powiatowymi i ustalać z nimi plan działania.

Z **przodownikami** zespołów winny być organizowane (przez organizacje rolnicze łącznie z organizacjami młodzieżowemi) kursy powiatowe kilkudniowe.

Treścią winno być:

1. istota przysposobienia rolniczego z podkreśleniem wartości fachowych, wychowawczych i oświatowych.
2. organizacja i praca zespołu. Oceny wewnętrzne zespołu.
3. obowiązki przodownika zespołu i uczniów p. r., konkurs przodowników.
4. podstawy lustracji z omówieniem poszczególnych tematów; prowadzenie dzienniczków.
5. środki samokształcenia w zespole.

Z **uczniami p. r.** winny być zorganizowane, przez organizacje młodzieży przy pomocy organizacyj i szkół rolniczych, kursy rejonowe wzgl. lokalne 1—2 dniowe.

Treścią winno być:

1. co jest przysposobienie rolnicze?
2. omówienie dokładne tematów konkursowych, kładąc nacisk przy omawianiu strony fachowej na podstawy przyrodnicze i ekonomiczne; zapoznanie z prowadzeniem zeszytu i notatek.
3. środki samokształcenia.

Poza tem organizacje zainteresowane mogą prowadzić różne kursy pośrednie, konferencje przygotowawcze, odprawy przodowników i t. p. imprezy, które okażą się życiowo potrzebne do dobrego przygotowania akcji.

Tematy konkursowe.

Tematy konkursowe winny z jednej strony odpowiadać warunkom konkursowym, z drugiej warunkom i potrzebom gospodarczym danego rejonu.

Należy ograniczać ilość tematów na terenach poszczególnych powiatów wzgl. województw, co pozwoli na rzetelniejsze przerobienie tematu i wszechstronniejszą, bardziej wyspecjalizowaną lustrację.

Jeden uczestnik może brać udział w 2-ch zadaniach konkursowych, a najlepiej w jednem, zwłaszcza w pierwszym roku pracy.

Zespołom przystępującym po raz pierwszy, należy dawać tematy prostsze — uprawowe: buraki, ziemniaki, kukurydza, kapusta i t. p.

Zespołom przystępującym po raz drugi, lub więcej — tematy hodowlane (prosięta, króliki, kury), względnie uprawowe trudniejsze: ogródki warzywne, kilkoboje.

Przysposobienie rolnicze rozwija zmysł solidarności społecznej i zgodnej współpracy dla wielkich celów ogólno-państwowych w zakresie potrzeb rolnictwa i życia wiejskiego.

Konkursy dla samodzielnych gospodarzy należy bezwzględnie wyodrębnić z akcji przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej, tworząc dla nich odrębną, równoległą akcję z innemi wymaganiami, regulaminami i normami.

Zasadnicze różnice należy podkreślić.

Konkurs samodzielnych gospodarzy:

1. Prace związane z konkursem muszą być wykonane w granicach gospodarstwa i tylko **kierowane** przez gospodarza, lecz niekoniecznie wykonane osobiście.
2. Poletko musi być większe, by dało wyraźny rezultat gospodarczy, osiągalny na całem polu danej uprawy (500—2.500 m²).
3. Celem konkursu jest wdrożenie do lepszych, bardziej opłacalnych sposobów uprawy i nawożenia, wprowadzenie nowych roślin i odmian, nauczenie racjonalnej pracy w zakresie danego tematu.
4. Prowadzenie notatek ograniczone do minimum, głównie kalkulacje.

Konkurs młodzieży wiejskiej:

1. Całość prac związanych z przebiegiem konkursu uczestnik musi wykonać **osobiście.**
2. Poletko może być małe, gdyż służy zasadniczo jako sprawdzian zdobywanej wiedzy rolniczej i przyrodniczej (50—250 m²).
3. Celem konkursu jest zdobycie podstawowych wiadomości przyrodniczych i rolniczych, pobudzenie do samokształcenia, umiejętnego stosowania wiedzy zdobywanej w życiu. Rozwinięcia umiejętności myślenia rolniczego, krytycyzmu i samodzielnej pracy rolniczej.
4. Prowadzenie notatek jest dość wszechstronne i przywiązuje się do nich dużą wagę.

Lustracje.

Przy lustracji pracy w zespole konkursowym należy uwzględnić w stosunku do pojedyńczych uczestników:

1. Temat konkursowy (wygląd i stan prac uprawowych, nawozowych i pielęgnacyjnych, odmiana, urządzenie itp.).
2. Ucznia p. r. (samodzielność myślenia, prowadzenie dzienniczka, rozumienie p. r. wypełnianie zleceń, samokształcenie, zainteresowanie).

W związku z tem są odpowiednio redagowane dzienniki lustracyjne i punktacja. Zamiast dotychczasowego systemu setnego (100) wprowadza się system piątkowy przy ocenie pracy ucznia p. r., a mianowicie:

a. zabiegliwość w uprawie i nawożeniu (roślin) lub pomieszczenie (zwierz.)	najwyższa nota . .	5
b. pielęgnacja	„ „ . .	5
c. prowadzenie notatek	„ „ . .	5
d. samokształcenie poza tem	„ „ . .	5
e. plon wzgl. waga	„ „ . .	5
f. punkty wyrównawcze	„ „ . .	5
	najwyżej punktów	30

Uwaga: szczegółowe omówienie punktów w dzienniczkach.

3. Działalność organizacji młodzieżowej, która się ujawnia w pracy zespołu i przodownika, zbiorowem samokształceniu, wycieczkach, sprawności, ogólnem zainteresowaniu i poziomie pracy.

Ten punkt specjalnie może być ujawniony i stwierdzony przez wprowadzenie ocen wewnętrznych zespołu pod kierunkiem przodownika; jest to lustracja prowadzona przez zespół według punktacji podanej wyżej, identycznej z lustracją instruktora czy innego fachowca, jako sprawdzian pracy i zainteresowania zespołu. Niemniej cennym momentem w tym punkcie jest wprowadzenie konkursu przodowników, co może wydatnie wpłynąć na wydajność pracy zespołu.

Lustrację punktu 1, 2 i 3 przeprowadza lustrator miejscowy, powiatowy czy rejonowy.

4. Działalność organizacji rolniczej (wartość materjału konkursowego i celowość, kto lustrował, jak, jak często i t. d.).
5. Współpraca (komisje p. r., budżet, ogólna działalność p. r. na terenie i t. d.). Lustrację punktów 4 i 5 przeprowadza inspektor wojew. p. r. i wogóle czynniki pracujące na terenie województwa lub centrali.

Inspektor bada często i punkty 1, 2 i 3, lecz nie jako wyręczenie lustratora miejscowego, lecz przekonanie się, jak powyż-

sze sprawy wyglądają i jaka jest wartość pracy miejscowych czynników.

Wystawy i nagrody.

Należy dążyć do decentralizacji pokazów pracy p. r. na rejonowe wzgl. lokalne, z tem, że wystawa powiatowa obejmuje wyróżnionych w zespołach, stających do zawodów powiatowych.

Nagrody. Należy dążyć do zmniejszania wysokości nagród materjalnych, a podnosić znaczenie nagród honorowych, co będzie wyrazem pogłębiania roboty.

Wysokość nagród w **zespołach:** I do 20 zł war., II do 10 zł wartości.
Indywidualne powiatowe (tematowe):
I do 75 zł wart., II do 50 zł wart., III do 25 zł wartości.
Zbiorowe powiatowe:
I do 150 zł wart., II do 100 zł wartości.
Należy dążyć do wprowadzania nagród wyższego stopnia — wojewódzkich, ewtl. wszechpolskich.

Wydawnictwa.

Organizacje rolnicze winny zapewnić odpowiednią ilość uzgodnionych i jednolitych wydawnictw, potrzebnych do akcji p. r. Organizacje młodzieżowe winny zaopatrzyć się w odpowiednią ilość tych wydawnictw i rozprowadzić między swemi członkami na terenie województw, powiatów i zespołów.

Następujące wydawnictwa winny być dostarczone dla akcji p. r.:

1. Druki (protokóły, deklaracje, instrukcje tematowe, regulaminy).
2. Dzienniczki uczniów p. r. i lustracyjne.
3. Broszury tematowe.
4. Pisma i wydawnictwa metodyczne, organizacyjne i fachowe.
5. Literatura fachowa (w formie kolportażu, bibljoteczek).
6. Kursy korespondencyjne im. Staszica.

Podstawowa działalność została z inicjatywy Ministerstwa Rolnictwa i przy jego ścisłym współudziale zcentralizowana w Dziale Wydawniczym P. R. przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, ul. Krak. Przedmieście 66. Dział ten korzysta z doradztwa zbiorowego przedstawicieli organizacyj rolniczych i młodzieżowych, prowadzących akcję p. r.

Instytucja ta ma w najbliższym czasie:

a) wydać dzienniczki dla uczniów p. r. i lustracyjne dla całego kraju i wszystkich organizacyj, z tem, że organizacje posiadane zapasy dotychczasowych dzienniczków będą mogły zużytkować w roku 1931, rozgraniczając je terenowo z nowemi dzienniczkami.

b) wydać szereg broszurek tematowych.

c) wydawać perjodyczne pismo „Organizacja Przysposobienia Rolniczego“ o charakterze metodycznym dla lustratorów i działaczy p. r.

d) wydawać perjodyczne pismo „Przysposobienie Rolnicze“ dla uczniów p. r. dla potrzeb samokształceniowych w zakresie przyrodniczym, fachowym i metodycznym p. r.

Poza tem instytucja ta zamierza opracowywać stopniowo bogate już dzisiaj materjały z dziedziny p. r. dla wykorzystania dotychczasowych doświadczeń do ulepszania i pogłębiania metody.

Organizacje rolnicze winny opracować wszelkie druki i instrukcje, obowiązujące na terenie ich działalności, bibljografję literatury popularnej rolniczej i przyrodniczej jako podstawę do bibljoteczek p. r., w które organizacje młodzieżowe winny zaopatrzyć swe zespoły i lokalne ogniwa.

Organizacje młodzieżowe w swych organach prasowych prowadzą racjonalną propagandę p. r. oraz odzwierciedlają stan prac swej organizacji w tej dziedzinie. Kursy korespondencyjne im. Staszica (Warszawa, ul. Pankiewicza 3) prowadzą, poza innemi, specjalny kurs przysposobienia rolniczego (30 wykładów przez miesiące zimowe — koszt 30 zł), które winien przerobić bezmała każdy zespół konkursowy, by się przygotować porządnie do akcji konkursowej.

Z pomocy naukowych należy zwrócić uwagę na istniejące w Instytucie Filmowym (Warszawa, Nowy Świat 72) serje przezroczy i filmów z zakresu p. r. Instytut przystąpił do zrealizowania programowego filmu, mającego przedstawić całokształt p. r.

Dobry człowiek, jako król — szuka kogo wieńczyć;
Zły podobny do kata — szuka kogo męczyć.

Adam Mickiewicz.

Przez radjo są nadawane dość systematycznie wiadomości z bieżących zagadnień p. r. („Wędrówki młodego rolnika“).

Zaleca się udzielanie nagród w formie radjoodbiorników.

Terminy prac związanych z przysposobieniem rolniczem.

By praca dała odpowiedni rezultat, musi być we właściwym czasie wykonaną.

Akcja p. r. ma trzy zasadnicze okresy:

1. **Przygotowawczy** obejmuje: zmontowanie komisji p. r., zebranie zgłoszeń zespołów, budżet, zakres i podział pracy, kursy instruktorskie, przodowników i uczniów p. r., montowanie zespołów, zaopatrzenie w materjał konkursowy i druki, wzmożona akcja oświatowa: okres — listopad, grudzień, styczeń, luty, marzec, kwiecień.

2. **Okres wykonywania zadań konkursowych i lustracje** — maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień i początki października.

3. **Okres zakończania akcji:** zbiór, ocena i wystawy — październik, listopad.

Uwaga: Niektóre tematy wymagają specjalnych terminów i mogą być traktowane odrębnie.

Inż. Z. Kobyliński.

Powyższe zostało opracowane na podstawie wytycznych Ministerstwa Rolnictwa z zakresu przysposobienia rolniczego obowiązujących organizacje rolnicze i młodzieży w akcji p. r. na rok 1931.

Kurs przedkonkursowy.

I znowu rok konkursowy poza nami. Nowa garść wrażeń, nowy zasób doświadczeń, nowe szeregi ochotniczej młodzi staną niezadługo pod sztandarem P. R., walczyć o własny w przyszłości dobrobyt i o dobrobyt całego kraju, który z rolnictwa żyje i ze wsi polskiej ciągnie swe żywotne soki. Ciężki kryzys, jaki Polska przeżywa wraz ze wszystkiemi niemal państwami kulturalnego świata — szczególnie ciężko odczuwamy na wsi. To też narzekań w koło co niemiara — aż uszy puchną, a do głowy kołacze myśl uparta, że jednak jakieś wyjście z tej biedy być musi i że musi być jakiś sposób zaradzenia złemu! Bo też z tej biedy „myśl“ tylko, i to **myśl rozumna**, wyprowadzić może; **myślenie rolnicze**, jak je w szkole konkursowej nazywamy, bo spraw rolniczych dotyczy i wkoło potrzeb rolnika się obraca. Kto się w konkursach Przysposobienia Rolniczego nauczył rzeczy najważniejszej, to jest **rozumnego myślenia**, ten łatwo zgodzi się ze mną, że nie wysokie plony w polu, sadzie, chlewie i oborze wybawić mogą rolnika z tej biedy, jaka go wzięła w niewolę, boć wysokie plony to i wysokie koszta, ale **zysk czysty**, jaki z gospodarstwa swego osiągnąć zdoła, zysk, który jest różnicą pomiędzy tem wszystkiem, co możemy nazwać **sumą przychodów z gospodarowania** — oraz wszystkiemi **rozchodami**, jakie gospodarowanie za sobą pociągać musi. Kto zdoła zwiększyć sumę swoich przychodów, albo zmniejszyć sumę rozchodów, lub co jeszcze lepiej — zdoła osiągnąć i jedno i drugie — ten znalazł wyjście z sytuacji i stanął na drodze do dobrobytu. Oto nasze hasło konkursowe na rok 1931-szy. Oto zadanie do przemyślenia w przyszłej kampanji konkursowej.

A ileż zasadniczych błędów popełniła młodzież pod tym względem? Iluż to uczniów P. R. za wszelką cenę i wszelkiemi sposobami dążyło do osiągnięcia możliwie najwyższych plonów i przyrostów wagi — nie oglądając się na koszta swoich zabiegów i na ich opłacalność? Ci, co nie notowali tych kosztów w dzienniczku, chcąc stworzyć pozory taniej produkcji — oszukiwali innych, a co gorzej — oszukiwali siebie, gdyż nie nauczyli się rzeczy najważniejszej — **rozumnej kalkulacji!** Musimy **wiedzieć**, (a wiedzieć to znaczy zrozumieć, pojąć, przyswoić sobie, zdawać sobie sprawę) „co“ **uprawiać i hodować** — aby w sumie osiągnąć największy i najpewniejszy przychód z gospodarowania, oraz „jak“ to robić należy, by rozchody ograniczyć do najdalszych możliwości. Musimy poznać najważniejsze **grzechy** w

gospodarce rolnej spotykane — i musimy dowieść w konkursie, że umiemy się ich ustrzec, lub w porę im zaradzić! Zadanie nie łatwe — pole do obserwacji i zastanawiania się ogromne, aleć **szkołą myślenia rolniczego** być mamy, a nie areną do popisów, kto wyżej w plonach wyskoczy! Aby odpowiedzieć sobie na pytanie: co uprawiać i hodować mamy — konieczną jest obserwacja, pielęgnacja i kalkulacja paru roślin uprawowych, lub paru gatunków zwierząt hodowanych jednocześnie. Dlatego też zaryzykowaliśmy w woj. kieleckiem takie **tematy zbiorowe**, które uczniom P. R. więcej dadzą materjału do myślenia, a głównie do **porównywania**, ucząc ich tego, co w dobie obecnej uważać należy za najważniejsze, a więc **myślenia nad opłacalnością**. Do tych głównych celów konkursowych postaramy się dostroić kursy przedkonkursowe. A więc celem kursów przedkonkursowych nie będzie jak dotąd, podanie uczniom P. R. jaknajwiększej sumy wiadomości z zakresu danego tematu konkursowego, w oderwaniu od całości gospodarstwa, lecz raczej zorjentowanie ich z czego się to gospodarstwo składa, z czego się tworzą w niem przychody, z czego powstają i składają się rozchody, jakiemi drogami osiągnąć można powiększenie jednych a zmniejszenie drugich. Dopiero na tem tle przeprowadzone wykłady fachowe swój cel osiągnąć mogą — wskazując uczniom **drogi i zagadnienia**, do poznania których zmierzać mają w ciągu całego życia na roli, traktować konkurs P. R. jako wstęp do stałej pracy samokształceniowej, oraz jedną z praktycznych metod uczenia się rolnictwa. Kurs przedkonkursowy, któryby młodzieży **nie otworzył oczu** na ostateczny cel gospodarowania, **nie zapalił** żądzy systematycznego zgłębiania i poznawania tych zagadnień, **nie wskazał metod** pracy samokształceniowej — nie spełniłby swego głównego zadania, choćby stał pod względem fachowym na najwyższym poziomie.

Inż. Lech Rościszewski,
Inspektor P. R. woj. kieleckiego.

Kilka słów o organizacjach młodzieży rolniczej w Anglji.*)

Kwestja organizacji młodzieży rolniczej jest zagadnieniem, znajdującem się w Polsce, że się tak wyrażę, in statu nascendi. Do tego tworzące się organizacje obejmują przeważnie młodzież w wieku 18—20 lat — młodsze dzieci są kopciuszkami. Coraz bardziej popularną oraz zyskującą szersze zrealizowanie jest idea konkursów rolniczych, propagowana między innemi przez rektora prof. Mikułowskiego-Pomorskiego. Organizacje i Towarzystwa rolnicze ideę tę wprowadzają w czyn — widzimy to nawet w naszych województwach północnych z licznych sprawozdań, odbytych wystaw i konkursów.

Bawiąc tego roku w Anglji, zainteresowałam się organizacjami młodzieży rolniczej, należącej do wspólnego Związku Narodowego Klubów Młodych Fermerów (National Association of Young Farmers Clubs). Członkami Związku, jak sama nazwa wskazuje, są kluby młodych fermerów.

Idea tych klubów przeniknęła w 1921 r. do Anglji ze Stanów Zjednoczonych i znalazła gorliwe poparcie ze strony Ministerstwa Rolnictwa oraz innych organizacyj rolniczych. W roku 1928 zanotowano już istnienie na terenie Anglji i Walji 50 klubów z łączną ilością 500 członków, w 1929 roku założono jeszcze 20 klubów; obecnie ilość członków przekracza 1000.

Naturalnie liczby te są jeszcze nieduże; w rocznem też sprawozdaniu Związku Klubów M. F. nawołują do dalszej pracy organizacyjnej, a jeden z referentów pisze: „w Anglji i Walji (England and Wales) mamy przeszło 14.000 wiosek (villages), liczba więc klubów musi wkrótce osiągnąć conajmniej cyfrę 14.000“!

Na czem polega praca takich klubów?

Na to pytanie łatwo znaleźć odpowiedź, jeśli się weźmie pod uwagę, że członkiem może być tylko dziecko, zajmujące się hodowlą choćby jednego zwierzęcia, ptaka lub rośliny, a więc królika, cielaka, kury i t. p. Najczęściej powstają kluby z członków, zajmujących się tym samym działem hodowli, nosząc wówczas tytuł np. klubu

[1]) Szanowną Autorkę przepraszamy najuprzejmiej za przedruk Jej cennego artykułu (Nr. 47—48 Tygodnika Rolniczego z dn. 15. XII. 30) bez porozumienia i mamy nadzieję, że nam tym razem tego za złe nie poczyta. **Red.**

świniarzy (Pig-club), królikarzy (Rabbit-club), pszczelarzy (Bee-club) i t. d. Kierownictwo działalności klubu spoczywa zwykle w ręku przedstawicieli starszego społeczeństwa — często istnieją komitety rodzicielskie lub fachowi kierownicy z ramienia Towarzystw rolniczych. Członek klubu posiada dzienniczek, w którym notuje wszystkie dane, dotyczące wieku, wagi, żywienia oraz ceny sprzedaży zwierzęcia; porównania i zestawienia wspólnych wyników są tematem debat w klubie. Charakterystyczne jest ujęcie sprawdzania pracy — dla porównania końcowych wyników bierze się pod uwagę cenę, uzyskaną ze sprzedaży zwierzęcia oraz czysty zysk. Mimowoli prowokuje się w ten sposób młodych hodowców do wynajdywania możliwie najrentowniejszych systemów wychowu — uczciwe bowiem notatki w dzienniczku są kontrolowane i wzbudzają ogólne zainteresowanie.

Parę razy do roku odbywa się nagradzanie członków, którzy osiągnęli najlepsze rezultaty pracy — ustalane są różne nagrody pieniężne lub puhary przechodnie — w dużej ilości ofiarowane przez starszą generację.

Częste zebrania dyskusyjne z odczytami, wygłaszanemi kolejno przez członków, wpływają dodatnio na wyrobienie towarzyskie i społeczne młodzieży. Wszystkie kluby prenumerują niektóre lokalne pisma rolnicze oraz wspólny organ Związku „Młody Fermer“ („The young Farmer“). Ciekawe są różne metody pracy kierowników nad podniesieniem znajomości hodowlanych u młodzieży, metody, mogące zainteresować i polskich organizatorów.

Mianowcie, dzięki zainteresowaniu ze strony Towarzystwa Mleczarskiego (British Dairy Farmers Association), organizowane są co roku zawody „sądzenia krów mlecznych“ (Dairy Cow Judging Competition). Do zawodów stają grupy, złożone z przedstawicieli różnych klubów. Zawody polegają na sądzeniu krów — już sądzonych przez komitety Sędziów lub starszych fachowców. Wyniki najbardziej zbliżone do orzeczeń wydanych poprzednio, są uważane za najlepsze. System punktacji ułatwia ocenę pracy zawodników, którzy sądy swe — też w formie punktacji, umieszczają na specjalnie rozdawanych ankietowych arkuszach. Wygląda to na egzamin piśmienny — faktycznie jest czemś bardzo do egzaminu zbliżonem — wprowadzony jest tu jeszcze czynnik rywalizacji.

W takiej atmosferze rywalizacji wychowują się pokolenia brytyjskie od najmłodszych lat. Z początku są to współzawodnicy, członkowie klubów chłopięcych i dziewczęcych, gdzie każdy dąży do wyzyskania lepszych warunków od swego sąsiada, potem — to hodowcy na wielką skalę, ubiegający się o nagrody na wystawach krajowych i międzynarodowych.

Do klubów młodzieży rolniczej wprowadzony jest czynnik rywalizacji w najszerszem tego słowa znaczeniu — czynnik nie szerzący zawiści, lecz pobudzający do maksymalnego wysiłku i twórczej pracy.

Obok organizowanych zawodów sądzenia bydła, wprowadzono w ostatnich latach turnieje międzynarodowe, gdzie — oprócz przedstawicieli Anglji — występują i inne narodowości, naczęściej członkowie klubów amerykańskich. Na takich turniejach zwycięski klub zdobywa przechodni puhar narodów — zwykle dar któregoś z poczytnych dzienników.

Dotychczas odbywały się takie zawody jedynie w dziedzinie hodowli bydła; ustalono jednak już programy podobnych imprez i w innych działach rolnictwa. Ogrodnictwo stanowi również zajmujący teren dla pracy młodzieży, głównie jednak praca hodowlana wzbudza zainteresowanie.

Społeczeństwo angielskie przypisuje duże znaczenie podobnym organizacjom młodzieży, rozumując całkiem słusznie, że racjonalne wychowanie stanowi podwalinę przyszłej wiedzy młodych pokoleń.

Materjalnego poparcia, w formie ustalonych rocznych subsydjów, dostarcza Ministerstwo Rolnictwa, datki dobrowolne stanowią również pokaźną sumę dochodu. Ciekawym szczegółem jest fakt ustalenia przez Ministerstwo Rolnictwa dotacji warunkowej, ponad przewidziane subsydjum.

Jeśli mianowicie Związek Klubów M. F. uzyska od prywatnych ofiarodawców pe-

---

Każdy człowiek ma obowiązek być użytecznym, to jest pomagać innym do szczęścia i doskonałości.

B. Prus.

wną kwotę, równowartość jej przysyła natychmiast Ministerstwo; sumą maksymalną jest tu jednak 500 funt. szterl. (około 22.000 złotych). W naszych warunkach trudno myśleć o podobnych organizacjach wśród szerszego ogółu, sądzę jednak, iż parę tych uwag zainteresuje niejednego czytelnika, a może nawet pobudzi do pewnej inicjatywy w tym kierunku.

Inż. J. Prawocheńska.

Książki i pisma.

Smith C. B. i Wilson M. C.

The New York Extension System of the United States. New York Wiley & Sons. 1930. 402 str.

Jest bardzo dobrem, obszernem przedstawieniem myśli przewodnich i metod pracy oświaty rolniczej pozaszkolnej w Stanach Zjednoczonych.

True A. C.

A History of Agricultural Extension Work in the United States 1785—1923. Washington 1928. Str. 220.

Obszerna historja rozwoju Oświaty Rolniczej pozaszkolnej w Stanach Zjednoczonych. Dokładna bibljografja przedmiotu.

Institut International d'Agriculture.

L'organisation publique et libre de l'Agriculture dans les divers pays. Le Volume 1930. Rome 208 str.

Opis organizacji rolnictwa — instytucyj państwowych i społecznych, szkolnictwa — oświaty pozaszkolnej w różnych krajach europejskich i pozaeuropejskich.

Patteson G. W.

Twenty Lessons on Corn Production for Use of Members of Corn Project.

Dwadzieścia lekcyj o uprawie kukurydzy dla użytku uczestników projektów uprawy kukurydzy (projekt coś w rodzaju konkursu bez współzawodnictwa i nagród).

Lowenkamp. Bauernschulung, Bildungsprobleme des Bauernstandes. Berlin Parey.

Dokladel J.

Racionalisace zemedelske wyroby u C. S. R.

Publikace ministerstwa zemedelstwi. 521 str.

Reich E. Ucast zemedelskych skol u zemedelskem poradnictvi u C. S. R.

C. S. Zemedelec N. 47. 1930.

Smith W. Shanklin F.

The pig book for boys and girls. Philadelphia. Lippincolt. 171 str.

Książka o świni dla chłopców i dziewcząt, podręcznik dla konkursów. Bardzo dobry, praktyczny.

Cornell Junior Extension Bulletin.

Potato growing for boys and girls. Ithaca. College of Agriculture.

Uprawa ziemniaków dla konkursów.

Federal Board for Vocational Education. Washington.

Analizyng a potato enterprise.

Analiza przedsięwzięcia uprawy ziemniaków. Wskazówki dla nauczycieli. Wzór, w jaki sposób ma być przygotowywana działalność na terenie Oświaty rolniczej pozaszkolnej. Washington D. C. 39 str.

Bibljografja.

1. Wychowanie Rolnicze Młodzieży Wiejskiej. Wydawnictwo C. Z. M. W. Warszawa 1928, str. 126 (wyczerpane).
2. Konkursy przysposobienia rolniczego. Wyd. Zjedn. Mł. Polsk. Poznań 1928, str. 109.
3. Konkursy rolnicze — spraw. za rok 1929 woj. wileńskiego, I-szy rok pracy. — Wyd. Komisji P R w Wilnie, str. 58.
4. Praca P R na Pomorzu w r. 1928. Wyd. P .T. R. w Toruniu 1929, str. 62.
5. Wychowanie Rolnicze Młodz. Wiejsk. — sprawozdanie za r. 1928. Wyd. Zw. Mł. Wiejsk. R. P., Warszawa 1929, str. 75.
6. Konkurs uprawy kukurydzy. Wyd. Zjedn. Mł. Polskiej, Poznań 1929, str. 112.
7. Konkurs wychowu i hodowli kur — M. Trybulski. Wyd. Tow. Oświaty Rolniczej, Warszawa 1929, str. 40.
8. Co musisz wiedzieć o konkursie kukurydzianym? Wyd. Zjedn. Mł. Polskiej, Poznań 1929, str. 16.
9. Konkurs uprawy pomidorów — inż. A. Opalanczuk. Wyd. org. prowadz. P R, Warszawa 1929, str. 24.
10. Konkurs doświadczeń nawozowych. Wyd. Zw. Młodz.. Wiejskiej R. P., Warszawa 1928, str. 24.
11. Konkurs hodowli kur — M. Trybulski. Wyd. „Młodego Rolnika", Warszawa 1929, str. 22.

Jednostka posiada swoje obowiązki, jednym z nich jest zdobywanie dla siebie szczęścia na drogach wszelkich, ale godziwych.

E. Orzeszkowa.

12. Konkurs tuczenia świń — inż. W. Dusoge. Wyd. „Młodego Rolnika", Warszawa 1929, str. 16.
13. Konkurs uprawy kapusty, kalafjorów i kalarepy — C. Wyrzykowski. Wyd. org. prowadz. P R, Warszawa 1929, str. 27.
14. Konkurs wychowu i hodowli królików — M. Trybulski. Wyd. „Mł. Roln.", Warszawa 1929, str. 16.
15. Konkurs uprawy ogórków i dyni — inż. F. Markowska. Wyd. org. prow. P R, Warszawa 1929.
16. Konkurs uprawy kapusty — B. Cybulska. Wyd. C. Z. M. W., Warszawa 1929, str. 8.
17. Konkurs ogródków kwiatowych — K. Ładzianka. Wyd. C. Z. M. W., Warszawa 1929, str. 16.
18. Burak pastewny — F. Starzyński. Wyd. org. prowadz. P R, Warszawa 1929, str. 32.
20. Konkurs wychowu prosiąt — inż. W. Żebrowska. Wyd. C. Z. M. W., Warszawa 1929, str. 32.
21. Konkurs uprawy cebuli — B. Cybulska. Wyd. C. Z. M. W., Warszawa 1929, str. 8.
22. Konkurs uprawy cebuli — inż. W. Pietrzak. Wyd. org. prowadz. P R, Warszawa 1929, str. 20.
23. Konkurs wychowu trzody chlewnej — K. Bauerowa. Wyd. Zw. Mł. Wiejsk. R. P., Warszawa 1928.
24. Konkurs uprawy żyta — T. Turkowski. Wyd. Zw. Mł. Wiejskiej R. P., Warszawa 1928.
25. Konkurs wychowu cieląt — inż. J. Lewandowski. Wyd. „Młody Rolnik", Warszawa 1929, str. 24.
26. W sprawie konkursów przysposobienia rolniczego młodz. — inż. K. Temler. Poznań 1929, str. 16.
27. Jak prowadzić pracę konkursową — J. Ciemniewski. Wyd. C. T. O. i K. R. Warszawa 1929, str. 36.
28. Konkurs tuczu bekonowego. Wyd. Mał. Tow. Rolniczego, Lwów 1930, str. 30.
29. Konkurs uprawy buraków — W. Kołodziejski. Wyd. C. T. O. i K. R., Warszawa 1930, str. 26.
30. Konkurs wychowu kur — J. Turowa. Wyd. C. T. O. i K. R., Warszawa 1930, str. 24.
31. Konkurs uprawy ziemniaków — K. Jędrzejewski. Wyd. C. T. O. i K. R., Warszawa 1930, str. 20.
32. Konkurs uprawy ziemniaków — A. Witkiewicz. Wyd. Mał. Tow. Rolniczego, Lwów 1930, str. 26.
33. Konkur uprawy buraków pastewnych — A. Witkiewicz. Wyd. Mał. T. Roln., Lwów 1930, str. 56.
35. Przodownik — J. Ciemniewski. Wyd. C. T. O. i K. R., Warszawa 1930, str. 40.
36. Edward Mioduszewski — Rilniczi konkursi silskoj mołodi. Wyd. Wołyńskiego Zw. Młodz. Wiejskiej, Łuck 1930, str. 40.
37. Uprawa lnu — inż. K. Żebrowski. Wyd. Mał. Tow. Rolniczego, Lwów 1930, str. 24.
38. Konkurs wychowu jagniąt — inż. S. Greulich. Wyd. C. T. O. i K. R., Warszawa 1930, str. 16.
39. Konkurs wychowu prosiąt — inż. W. Żebrowska. Wyd. C. T. O. i K. R., Warszawa, 1930, str. 32.

Instrukcje do konkursów rolniczych, zeszyt 1 — Uprawa ziemniaków, nap. Inż. Jan Heczko — Wyd. „Poradnika Gospodarczego" w Czeskim Cieszynie, 1930. Str. 20.

Za redakcję odpowiedzialny:
Inż. Stefan Wyrzykowski, Brwinów, Przejazd 1.

Od Administracji.

W ciągu pierwszego kwartału b. r. „Organizację Przysposobienia Rolniczego" wysyłać będziemy bezpłatnie, poczem od dnia 1 kwietnia b. r. pismo otrzymywać będą tylko ci czytelnicy, którzy uiszczą zgóry należność za kwartał.

Prenumerata „Organizacji Przysposobienia Rolniczego" wynosi tylko 2 zł. kwartalnie.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: WARSZAWA, KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 66, II piętro

Prenumerata 2 zł. kwartalnie. — Prenumeratę przyjmuje Administracja codziennie od 9 do 3 popoł. Zmiana adresu 30 gr.

Redakcja otwarta codziennie, oprócz niedziel i świąt, od 10—12. — — Telefon 530-37.

REDAKTOR: Inż. STEFAN WYRZYKOWSKI. WYDAWCA: MUZEUM PRZEMYSŁU I ROLNICTWA

Czcionkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu, ul. Bydgoska 56, tel. 202.